

Rijden onder invloed in de provincie Zuid-Holland, 1993-1994

Het alcoholgebruik van automobilisten in het weekend

R-95-4

M.P.M. Mathijssen

Leidschendam, 1995

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV



Stichting
Wetenschappelijk
Onderzoek
Verkeersveiligheid
SWOV

Postbus 1090
2260 BB Leidschendam
Duijndijk 32
telefoon 070 3209323
telefax 070 3201261

Inhoud

1.	<i>Inleiding</i>	4
1.1.	Doel van het onderzoek	4
1.2.	Uitvoering van het onderzoek	6
1.3.	Analyse van de gegevens	6
2.	<i>Beknopte beschrijving van de resultaten</i>	7
3.	<i>Tabellen 1 t/m 7</i>	13
	<i>Bijlage : enquêteformulier</i>	

1. Inleiding

Evenals in voorgaande jaren heeft de SWOV in nauwe samenwerking met de politie ook in 1994 het alcoholgebruik van automobilisten in Zuid-Holland geïnventariseerd. Voor het eerst is dat niet alleen 's nachts tussen 22.00 en 04.00 uur gebeurd, maar ook 's middags en 's avonds tussen 16.00 en 22.00 uur.

De metingen zijn uitgevoerd door acht controleteams van de politie, gelijk verdeeld over de vier Zuidhollandse politieregio's: Haaglanden, Hollands Midden, Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland-Zuid. In elk van die regio's is één avondlijke meting en één nachtelijke meting uitgevoerd. De controleteams hebben gewerkt volgens richtlijnen die door de SWOV zijn opgesteld.

Vier metingen hebben op vrijdag plaatsgevonden en eveneens vier op zaterdag. Het was oorspronkelijk de bedoeling alle metingen in één week-end uit te voeren, maar dat bleek om verschillende redenen in de praktijk niet mogelijk. Uiteindelijk heeft de onderzoeksperiode zich uitgestrekt van 22 oktober 1994 tot 15 januari 1995. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat dit gevolgen heeft gehad voor de gevonden resultaten.

De opdracht voor het onderzoek is aan de SWOV verleend door de Adviesdienst Verkeer en Vervoer van Rijkswaterstaat en de RWS-directie Zuid-Holland.

De nachtelijke metingen zijn uitgevoerd in Den Haag, Gouda, Rotterdam en de Hoeksche Waard, de avondmetingen in Noordwijk e.o., Zoetermeer, Dordrecht en Voorne.

De SWOV is de politiemensen die de metingen hebben uitgevoerd, veel dank verschuldigd voor hun inzet en zorgvuldigheid.

Bij de inventarisatie is het alcoholgebruik van automobilisten geregistreerd, onderverdeeld naar onderzoeksgebied, politieregio, dag, tijdstip, geslacht en leeftijd. Daarnaast heeft de politie de herkomst van (een groot deel van) de overtredders geregistreerd.

Tot slot zijn de gegevens ook nog ingedeeld naar vijf vervoerregio's in oprichting, namelijk: Rijn- en Bollenstreek, Haaglanden, Midden-Holland, Rijnmond en Zuid-Holland-Zuid.

1.1. Doel van het onderzoek

Het belangrijkste doel van de SWOV-metingen is het vaststellen van ontwikkelingen in het alcoholgebruik van automobilisten in Zuid-Holland. Daartoe worden gegevens over het alcoholgebruik in vrijdag- en zaterdagnachten van opeenvolgende jaren met elkaar vergeleken. Het onderzoek in 1994 moest daarnaast enig inzicht geven in het alcoholgebruik vroeger op de avond en in de herkomst van rijders onder invloed.

Het nauwkeurig volgen van ontwikkelingen in het alcoholgebruik in het verkeer is voor het beleid van wezenlijk belang, omdat een betrekkelijk kleine stijging van het rijden onder invloed al ernstige gevolgen voor de verkeersveiligheid kan hebben. Verder levert het onderzoek aanwijzingen op over eventuele speciale probleemgroepen of -gebieden. Gegevens hier-

over kunnen worden gebruikt bij het opzetten van toezicht- en voorlichtingscampagnes rond alcoholgebruik in het verkeer.

Het onderzoek in Zuid-Holland maakt deel uit van een landelijk onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten, dat al sinds het begin van de jaren zeventig regelmatig wordt herhaald. De onderzoeksgroep en de onderzoekstijdstippen zijn indertijd uitgekozen op grond van hun grote bijdrage aan de alcoholonveiligheid. Bij tweederde van de geregistreerde alcoholongevallen in Nederland is het een automobilist die alcohol heeft gebruikt. En in weekendnachten gebeuren relatief veel alcoholongevallen: de vrijdag- en zaterdagnacht, die 7% van de totale week uitmaken, nemen ongeveer een kwart van de geregistreerde alcoholongevallen voor hun rekening. Het onderzoek heeft een unieke tijdreeks gegevens over het alcoholgebruik van Nederlandse automobilisten opgeleverd. Die gegevens zijn zowel voor landelijk als regionaal verkeersveiligheidsbeleid van belang. Behalve in schriftelijke verslagen aan de landelijke en regionale opdrachtgevers worden de resultaten ook opgenomen in BIS-V, het geautomatiseerde BeleidsInformatieSysteem over ontwikkelingen in een aantal belangrijke aandachtsgebieden voor het verkeersveiligheidsbeleid.

In de loop der jaren zijn diverse wijzigingen in de onderzoeksmethode doorgevoerd om de efficiëntie van het onderzoek te vergroten zonder de vergelijkbaarheid van de gegevens in de tijd aan te tasten. Zo is de landelijke steekproef ongeveer zeven maal zo groot geworden als in de jaren zeventig en tachtig, zonder dat de kosten van het onderzoek zijn toegenomen. De betrouwbaarheid van uitspraken over ontwikkelingen in het alcoholgebruik is daardoor sterk toegenomen. Dit geldt vooral voor de relatief kleine groep zware drinkers met een sterk verhoogde ongevals- en letselskans.

Veranderingen in de onderzoeksgroep en/of het onderzoekstijdstip zouden betekenen, dat de bestaande tijdreeks wordt afgebroken. Zulke veranderingen worden in het algemeen slechts doorgevoerd op grond van zwaarwegende argumenten. In dit geval zou dat een verschuiving van het zwaartepunt in het alcoholgebruik en/of de alcoholonveiligheid kunnen zijn. Tot nu toe hebben landelijke ongevalgegevens echter nog geen aanwijzingen opgeleverd, dat er sprake zou zijn van zo'n verschuiving.

Naast de metingen van het alcoholgebruik van automobilisten heeft de SWOV in 1994 weer een korte enquête onder de contactpersonen bij de politie uitgevoerd. Die is bedoeld om enig inzicht te krijgen in de aard en omvang van het politietoezicht en in eventuele veranderingen daarin. De vragenlijst is als bijlage bij dit verslag opgenomen.

1.2. Uitvoering van het onderzoek

De uitvoering van het onderzoek in Zuid-Holland is in 1994 niet geheel probleemloos verlopen.

Het controleteam van de Hoeksche Waard raakte in de nacht van zaterdag 29 op zondag 30 oktober rond middernacht betrokken bij een verkeersongeval. De metingen moesten als gevolg hiervan voortijdig worden afgebroken. In goed overleg tussen de SWOV en de politie is vervolgens afgesproken het volledige meetprogramma op een latere datum alsnog uit te voeren. De eerstvolgende mogelijkheid daartoe deed zich voor in de nacht

van zaterdag 14 op zondag 15 januari 1995. Deze tweede meting is wel rimpelloos verlopen.

Bij de nachtelijke metingen in Gouda werden na 02.00 uur zoveel rijders onder invloed betrapt, dat het controleteam zich een groot deel van de tijd bezig moest houden met de afhandeling van verdachten op het bureau. Van de geplande waarnemingstijd na 02.00 uur kon daardoor slechts ongeveer de helft worden benut. Zonder correctie zouden de resultaten van de metingen in Gouda hoogstwaarschijnlijk een geflatteerd beeld van het alcoholgebruik hebben opgeleverd. Daarom is besloten de resultaten van de waarnemingen na 02.00 uur te dupliceren en aan de steekproef toe te voegen. De oorspronkelijke Goudse steekproef van 205 waarnemingen is als gevolg daarvan met 15 waarnemingen opgehoogd tot een totaal van 220 waarnemingen. De effecten hiervan op het gemeten alcoholgebruik van automobilisten in de hele provincie zijn zeer gering.

De vier nachtelijke controleteams van de politie hebben in 1994 in totaal 1116 willekeurige automobilisten staande gehouden en getest. Door de correctie op de Goudse gegevens is de uiteindelijke omvang van de nachtelijke steekproef op 1131 records gebracht.

De vier controleteams die 's middags en 's avonds hebben gemeten, hebben in totaal 1362 willekeurige automobilisten staande gehouden en getest. De uitvoering van deze metingen heeft geen aanleiding gegeven voor het uitvoeren van correcties.

Alle blaastesten op straat zijn afgenomen op draagbare elektronische ademtesters met cijfermatige uitlezing van een BAG-promillage (BAG = bloedalcoholgehalte; de wettelijke limiet ligt in Nederland op 0,50 promille). De testers waren van het fabrikaat Dräger, type Alcotest 7410. Voor het gebruik van testers die een BAG-promillage aangeven, heeft het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie toestemming verleend.

1.3. Analyse van de gegevens

De verzamelde gegevens zijn geanalyseerd met behulp een log-lineair analyseprogramma. Er is tweezijdig getoetst op 5%-niveau (Z-waarde moet groter zijn dan 1.96).

In de praktijk betekent dit, dat bij een steekproef van 1500 waarnemingen en een uitgangsperscentage van 4% overtreders (vergelijkbaar met de landelijke situatie in 1993) een verandering van 1,5% statistisch significant zal blijken te zijn.

De resultaten van het onderzoek worden in hoofdstuk 3 gepresenteerd in de vorm van een tabellenoverzicht, waarop in het volgende hoofdstuk een korte toelichting wordt gegeven.

2. Beknopte beschrijving van de resultaten

De resultaten van het onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in Zuid-Holland worden in dit hoofdstuk besproken aan de hand van de tabellen 1 t/m 7 uit hoofdstuk 3.

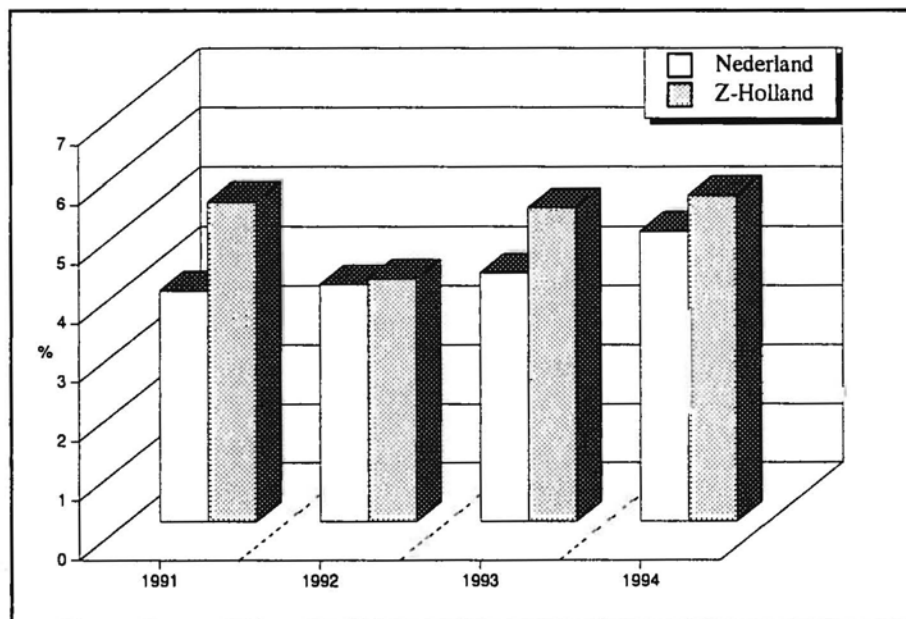
De resultaten van de nachtelijke metingen in 1994 in Zuid-Holland worden steeds vergeleken met:

- de resultaten van de nachtelijke metingen in 1993 in Zuid-Holland;
- de resultaten van de nachtelijke metingen in 1994 in heel Nederland;
- de resultaten van de middag/avondmetingen in 1994 in Zuid-Holland.

Tabel 1. BAG-verdeling naar dag van het weekend

In de vrijdag- en zaterdagnacht zijn in Zuid-Holland in 1994 iets meer drinkers ($BAG \geq 0,20$ promille) aangetroffen dan in 1993: 12,3% in 1994 versus 11,2% in 1993. Het aandeel overtreders ($BAG \geq 0,50$ promille) is eveneens licht toegenomen, namelijk van 5,3% in 1993 tot 5,5% in 1994. Geen van beide effecten is overigens significant.

In heel Nederland bedroeg het aandeel overtreders in het najaar van 1994 4,9%. Het verschil met de 5,5% in Zuid-Holland is niet significant ($Z = 0.89$; $\chi^2 = 0.80$ bij $df = 1$).



Ontwikkeling van het aandeel rijders onder invloed in weekendnachten, in Nederland en de provincie Zuid-Holland, 1991-1994.

In bovenstaande grafiek is de ontwikkeling van het aandeel overtreders in weekendnachten in Zuid-Holland en in heel Nederland sinds 1991 weergegeven. De grafiek laat zien, dat het rijden onder invloed in heel Nederland sinds 1992 een stijgende tendens vertoont. In Zuid-Holland is sprake van een vrij stabiel beeld. De ogenschijnlijke daling van het rijden onder invloed in Zuid-Holland in 1992 is vooral een gevolg van het feit dat een deel van de metingen in dat jaar bij dichte mist heeft plaatsgevonden.

Op landelijke schaal was het aandeel overtredders in de vrijdagnacht tot nu toe altijd groter dan in de zaterdagnacht. Ook in Zuid-Holland was dat in 1993 en 1994 het geval.

Op de vrijdag- en zaterdagmiddag en -avond had in het najaar van 1994 in Zuid-Holland 6,1% van de automobilisten alcohol gebruikt (BAG $\geq 0,20\%$), terwijl 2,6% in overtredding was (BAG $\geq 0,50\%$). Op vrijdag was het aandeel overtredders ongeveer anderhalf keer zo groot als op zaterdag: 3,1% versus 1,9%. Deze aandelen overtredders bedragen daarmee iets minder dan de helft van de aandelen 's nachts. Maar daar staat tegenover dat 's middags en 's avonds het verkeersaanbod groter is, vooral op vrijdag.

Landelijk vergelijkingsmateriaal is maar in beperkte mate voorhanden. Bij een verkennend onderzoek dat in het najaar van 1987 is uitgevoerd, bleek op de zaterdagmiddag en -avond 3% van de automobilisten in overtredding te zijn. In de zaterdagnacht was in datzelfde jaar 7% van de automobilisten in overtredding (bron: W.L.G. Verschuur. *Pilot-onderzoek alcoholgebruik van automobilisten, bromfietssers en fietssers 1987*. Werkgroep Veiligheid, Rijksuniversiteit Leiden, 1988).

Tabel 2. BAG-verdeling naar dag en onderzoeksgebied

Het hoogste percentage overtredders 's nachts is in 1994 op vrijdag aangetroffen in Gouda (9,1%), het laagste op zaterdag in de Hoeksche Waard (4,0%). In Gouda is sprake van een spectaculaire stijging van het aandeel overtredders; in 1993 had daar 'slechts' 3,7% van de automobilisten teveel gedronken. De toename van het rijden onder invloed in Gouda is statistisch significant ($Z = 2.64$; $\chi^2 = 6.99$ bij $df = 1$). In de drie overige nachtelijke onderzoeksgebieden is het rijden onder invloed in 1994 afgenomen, zij het niet significant. De meest opvallende daling is geconstateerd in Den Haag, namelijk van 6,9% in 1993 tot 5,0% in 1994. Wellicht is deze daling mede het gevolg van de keuze van gedeeltelijk nieuwe onderzoekslocaties. Waren de locaties in 1993 nog gespreid over heel de stad, in 1994 moesten ze om organisatorische redenen beperkt blijven tot een deel van Den Haag waar het politietoezicht op alcoholgebruik op een relatief hoog niveau staat.

's Middags en 's avonds is het hoogste percentage overtredders op vrijdag aangetroffen in Noordwijk e.o., namelijk 4,1%. In 1993 is in Noordwijk ook 's nachts het hoogste percentage overtredders van Zuid-Holland aangetroffen, namelijk 12,2%. De minste overtredders kwamen in 1994 op de zaterdagmiddag en -avond in Dordrecht voor: 0,8%.

Tabel 3. BAG-verdeling naar dag en tijdstip

Naarmate het later in de nacht wordt, neemt het aandeel overtredders toe. Maar tegelijkertijd neemt het verkeersaanbod af. De absolute aantallen rijders onder invloed op verschillende tijdstippen van de weekendnachten ontlopen elkaar doorgaans dan ook niet veel. De Zuidhollandse situatie wijkt op dit punt niet belangrijk af van het landelijke beeld. In 1994 was het aandeel overtredders na middernacht ruim anderhalf maal zo groot als tussen 22.00 en 24.00 uur: 6,7% versus 4,0%. Als gevolg van de betrekkelijk kleine omvang van de nachtelijke steekproef is dit effect net niet significant ($Z = 1.94$; $\chi^2 = 3.76$ bij $df = 1$).

Verder neemt niet alleen het aandeel overtredingen toe naarmate het later wordt, maar ook de zwaarte ervan.

In de *middag en avond* is het hoogste aandeel overtreders in 1994 aangetroffen tussen 18.00 en 20.00 uur: 4,3% op vrijdag en 4,2% op zaterdag. Op zaterdag was het verkeersaanbod in deze periode van de dag echter veel kleiner dan op vrijdag. Op alle overige tijdstippen van de vrijdag- en zaterdagmiddag en -avond was 1,9% van de automobilisten in overtreding. Het verschil met de periode tussen 18.00 en 20.00 uur is statistisch significant ($Z = 2.50$; $\chi^2 = 6.23$ bij $df = 1$). Verreweg de minste rijders onder invloed zijn aangetroffen op zaterdagmiddag tussen 16.00 en 18.00 uur; slechts 0,3% van de automobilisten was in overtreding.

Tabel 4. BAG-verdeling naar geslacht en leeftijd

Rijden onder invloed blijkt ook in 1994 nog steeds voornamelijk een mannenprobleem te zijn. Mannelijke bestuurders waren in 1994 in Zuid-Holland verhoudingsgewijs vier- tot vijfmaal zo vaak onder invloed als vrouwelijke: 's nachts 6,8% versus 1,7%, 's middags en 's avonds 3,1% versus 0,6%. Bij de nachtelijke metingen in 1993 was het verschil in alcoholgebruik tussen mannen (5,8% overtreders) en vrouwen (3,4% overtreders) aanzienlijk kleiner. Een verklaring voor deze ogenschijnlijke verandering is niet voorhanden.

Overigens is in heel Nederland in weekendnachten een verschuiving in het alcoholgebruik van mannen en vrouwen opgetreden. Was in 1993 4,9% van de mannelijke bestuurders en 2,3% van de vrouwelijke bestuurders in overtreding, in 1994 was het aandeel van de mannelijke overtreders opgelopen 6,1% en dat van de vrouwelijke overtreders afgenomen tot 1,8%.

In Zuid-Holland was in 1994 's nachts 25% van de bestuurders van het vrouwelijke geslacht en 's middags en 's avonds 23%. In heel Nederland was in 1994 27% van alle nachtelijke bestuurders een vrouw.

Onder de vrouwelijke bestuurders in Zuid-Holland zijn in 1994, evenals in 1993, de meeste overtreders aangetroffen in de leeftijdsgroep van 35 tot 50 jaar: zowel 's nachts als 's middags en 's avonds 3,1%.

Bij de mannen onderscheidt de leeftijdsgroep van 35 tot 50 jaar zich eveneens in ongunstige zin. In 1994 was 's nachts 9,3% van de bestuurders in deze leeftijdsgroep in overtreding, tegen gemiddeld 5,6% in de overige leeftijdsgroepen. Dit effect is statistisch significant ($Z = 2.01$; $\chi^2 = 4.05$ bij $df = 1$). 's Middags en 's avonds kende deze leeftijdsgroep eveneens een groter aandeel overtreders (3,0%) dan de groep mannelijke bestuurders onder 35 jaar (2,3%), maar de leeftijdsgroep van 50 jaar en ouder spande de kroon met 5,1% overtreders. Deze verschillen zijn echter niet statistisch significant.

In heel Nederland was in 1994 's nachts eveneens de leeftijdsgroep van 35 tot 50 jaar het meest in overtreding, zowel bij de mannen (8,6%) als bij de vrouwen (2,4%). Wat de nachtelijke BAG-verdeling naar leeftijd in Zuid-Holland betreft, zijn er in 1994 geen belangrijke veranderingen ten opzichte van 1993 opgetreden.

Tabel 5. Herkomstverdeling van overtredders

In de registratie van de herkomst van overtredders is in 1994 een verandering aangebracht. Registratie vanaf een BAG van 0,50 promille bleek in voorgaande jaren tot verwarring te leiden, omdat veel controleteams een automobilist pas in overtreding vonden bij een BAG \geq 0,70 promille. Dit is de grens waarbij een automobilist wordt overgebracht naar het bureau om de ademanalyse voor bewijsdoeleinden te ondergaan. Tussen 0,50 en 0,69 promille werd dan ook vaak vergeten naar de herkomst te vragen. Daarom is de ondergrens voor de herkomstregistratie in 1994 gelegd bij een BAG van 0,70 promille.

De herkomstverdeling van de 35 *nachtelijke* bestuurders in Zuid-Holland met een BAG \geq 0,70 promille was in 1994 als volgt:

- horecagelegenheid (bar, café, restaurant, disco)	49%
- bezoek/feestje	29%
- werk/thuis	14%
- sportkantine	3%
- overig/onbekend	6%

De meest opvallende verschillen met 1993 zijn:

- de categorie "overig/onbekend" is als gevolg van de nieuwe registratiemethode gereduceerd van 18% tot 6%;
- de categorie "horecagelegenheid" is toegenomen van 33% tot 49%.

In vergelijking met de landelijke herkomstverdeling van nachtelijke overtredders in 1994 zijn er geen verschillen van betekenis.

De herkomstverdeling van de 24 overtredders die 's middags en 's avonds zijn aangetroffen wijkt sterk af van de nachtelijke verdeling en ziet er als volgt uit:

- horecagelegenheid (bar, café, restaurant, disco)	13%
- werk	42%
- thuis	38%
- sportkantine	8%

Het meest opvallend in deze verdeling zijn de hoge percentages overtredders die van hun werk of van huis kwamen. Alle overtredders die van hun werk kwamen, zijn op vrijdag aangetroffen; de overtredders die van huis kwamen, waren ongeveer gelijk verdeeld over de vrijdag en de zaterdag. Verder valt op, dat het aandeel van de sportkantinebezoekers betrekkelijk bescheiden is.

Tabel 6. BAG-verdeling naar politieregio

Evenals in 1993 zijn in 1994 de hoogste percentages overtredders aangetroffen in de politieregio Hollands Midden, zowel 's nachts (9,1%) als 's middags en 's avonds (4,1%). De laagste percentages zijn aangetroffen in de politieregio Zuid-Holland-Zuid: 's nachts 4,0% en 's middags en 's avonds 0,8%.

Tabel 7. BAG-verdeling naar vervoerregio

In 1994 wordt voor de eerste maal een BAG-verdeling naar vervoerregio gepresenteerd.

In de vervoerregio Midden-Holland is alleen 's nachts gemeten en in de vervoerregio Rijn- en Bollenstreek alleen 's middags en 's avonds. Juist in

deze twee regio's zijn de hoogste percentages overtreders aangetroffen: respectievelijk 9,1% en 4,1% (de beide metingen in de politieregio Hollands Midden). Het zal geen verwondering wekken dat de laagste percentages overtreders zijn aangetroffen in de vervoerregio Zuid-Holland-Zuid; de metingen daar vallen immers samen met de metingen in de gelijknamige politieregio.

Enquêteresultaten

De enquêteresultaten per provincie zijn slechts beperkt bruikbaar vanwege de zeer geringe steekproefomvang (acht onderzoeksgebieden). Over de resultaten zal dan ook pas uitvoerig worden gerapporteerd in het landelijke verslag dat na afloop van alle provinciale metingen wordt opgesteld.

De volgende globale resultaten van de Zuidhollandse enquête zijn echter wel het vermelden waard:

- Volgens de politiecoördinatoren is het toezicht in drie van de acht onderzoeksgebieden gelijk gebleven en in de vijf overige onderzoeksgebieden afgenomen (met 10-50%). De uitspraken van de coördinatoren hebben betrekking op de 12 maanden die voorafgingen aan het SWOV-onderzoek in 1994, in vergelijking met het jaar daarvoor.

- In twee onderzoeksgebieden waren in het jaar voorafgaand aan de SWOV-metingen meer dan zes geplande, aselechte alcoholcontroles per 100.000 inwoners uitgevoerd, in één gebied gecombineerd met systematische aselechte alcoholcontrole door surveillance-teams. Een dergelijk toezichtniveau is als "hoog" te kwalificeren (zie ook: *Rijden onder invloed in Nederland, 1992-1993. SWOV, 1994*).

In vier andere onderzoeksgebieden was systematische aselechte alcoholcontrole door surveillance-teams uitgevoerd, in drie gebieden gecombineerd met incidentele geplande aselechte alcoholcontroles. Dit toezichtniveau is als "gemiddeld" te kwalificeren.

In de twee resterende onderzoeksgebieden waren alleen incidentele aselechte alcoholcontroles uitgevoerd. Het toezichtniveau in deze twee gebieden kan als "laag" worden gekwalificeerd.

- In geen enkel onderzoeksgebied was sprake van systematische alcoholcontrole onder betrokkenen bij ongevallen.

Al met al lijkt het niveau van politietoezicht in een groot deel van de provincie Zuid-Holland tussen de metingen van 1993 en die van 1994 afgenomen te zijn.

Conclusies en aanbevelingen

De resultaten van het *nachtelijke* Rij- en drinkgewoontenonderzoek in 1994 leveren voor Zuid-Holland een niveau van rijden onder invloed op, dat iets boven het landelijke niveau van 1994 ligt. Maar het verschil is niet statistisch significant.

Ten opzichte van 1993 is het niveau van rijden onder invloed in Zuid-Holland vrijwel gelijk gebleven. Dat neemt niet weg, dat er toch enige reden voor ongerustheid is vanwege het afgenomen politietoezicht. In het verleden is immers herhaaldelijk vastgesteld dat een toename van het politietoezicht tot een afname van het rijden onder invloed leidde (onder andere in Noord-Brabant en bij een toezichtexperiment in Leiden en omstreken). Het is dan ook niet onwaarschijnlijk dat een afname van het

toezicht op den duur zal leiden tot een toename van het rijden onder invloed. In de rest van Nederland lijkt die ontwikkeling zich al duidelijk ingezet te hebben.

Nu de reorganisatie van de politie definitief haar beslag heeft gekregen, kan het toezicht op alcoholgebruik in Zuid-Holland hopelijk weer worden geïntensiveerd. Van belang daarbij is dat de opsporing en afhandeling van verdachten door de politie op een efficiënte wijze plaatsvindt. Een stapje in de goede richting is, dat overtreders met een ademalcoholgehalte tussen 235 en 350 µg/l (BAG tussen 0,54 en 0,80 promille) sinds kort een politietransactie krijgen aangeboden. Voorheen was dat een gemandateerde OM-transactie, die meer papierwerk met zich meebracht.

Een verdere verbetering van de efficiëntie is te bereiken door het toepassen van slimme toezichtstrategieën en -methoden. Een belangrijk onderdeel daarvan zijn geplande aselecte alcoholcontroles, met name op dagen en tijdstippen waarop relatief veel rijders onder invloed te verwachten zijn: de weekendnachten, de vrijdag-, zaterdag- en zondagmiddag en sommige doordeweekse nachten. Het grootste effect kan worden bereikt door elk uur van locatie te wisselen, door duidelijk zichtbaar te controleren en door een vast transportteam van twee personen de verdachten naar het bureau te laten vervoeren. Te vaak komt het nog voor dat verdachten door steeds weer nieuwe leden van het controleteam worden weggebracht. Als er dan enkele rijders onder invloed vrij snel achter elkaar worden betrapt, is er geen capaciteit op straat meer beschikbaar voor het testen van bestuurders. Een dergelijke situatie heeft zich bij het nachtelijke SWOV-onderzoek in Zuid-Holland met name in Gouda voorgedaan.

Uit het Rij- en drinkgewoontenonderzoek dat in 1994 in Zuid-Holland op vrijdag- en zaterdagmiddagen en -avonden is uitgevoerd, blijkt dat vooral tussen 18.00 en 20.00 uur relatief veel automobilisten onder invloed zijn. Terwijl de nachtelijke overtreders voor de helft uit horecagelegenheden afkomstig zijn, komen 's middags en 's avonds vier van de vijf overtreders van hun werk of van huis. *Dit gegeven pleit ervoor met name de voorlichting over alcohol en verkeer aan en in bedrijven te intensiveren. Politietoezicht op de vrijdag- en zaterdagmiddag en -avond kan niet worden geconcentreerd op een beperkt gebied (bijvoorbeeld het uitgaanscentrum), maar zal vooral uitgevoerd moeten worden op wegen met een groot verkeersaanbod.*

Verder blijkt uit het SWOV-onderzoek, dat de politie het alcoholgebruik van betrokkenen bij ongevallen verre van volledig registreert. *Het verdient aanbeveling naar een meer systematische registratie te streven, zodat een beter inzicht ontstaat in de maatschappelijke schade die alcohol in het verkeer aanricht. Bovendien is van een meer systematische registratie een generaal preventief effect op het rijden onder invloed te verwachten, mits het publiek wordt voorgelicht over de grotere kans op alcoholcontrole bij aanrijdingen.*

3. Tabellen 1 t/m 7

Tabel 1a. Alcoholgebruik naar weekendnacht in 1993

Tabel 1b. Alcoholgebruik naar weekendnacht in 1994

Tabel 1c. Alcoholgebruik naar weekendavond in 1994

Tabel 2a. Alcoholgebruik naar weekendnacht en gebied in 1993

Tabel 2b. Alcoholgebruik naar weekendnacht en gebied in 1994

Tabel 2c. Alcoholgebruik naar weekendavond en gebied in 1994

Tabel 3a. Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip in 1993

Tabel 3b. Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip in 1994

Tabel 3c. Alcoholgebruik naar weekendavond en tijdstip in 1994

Tabel 4a. Alcoholgebruik 's nachts naar geslacht en leeftijd in 1993

Tabel 4b. Alcoholgebruik 's nachts naar geslacht en leeftijd in 1994

Tabel 4c. Alcoholgebruik 's avonds naar geslacht en leeftijd in 1994

Tabel 5a. Herkomst van overtreiders 's nachts naar BAG-klasse in 1993

Tabel 5b. Herkomst van overtreiders 's nachts naar BAG-klasse in 1994

Tabel 5c. Herkomst van overtreiders 's avonds naar BAG-klasse in 1994

Tabel 6a. Alcoholgebruik 's nachts naar politieregio in 1993

Tabel 6b. Alcoholgebruik 's nachts naar politieregio in 1994

Tabel 6c. Alcoholgebruik 's avonds naar politieregio in 1994

Tabel 7. Alcoholgebruik 's nachts en 's avonds naar vervoerregio in 1994

tabel 1a. alcoholgebruik naar weekendnacht, 1993

nacht	n	bloedalcoholgehalte (bag-% \varnothing)				$\geq 0,5$
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	$\geq 1,3$	
vrijdag	1045	7,0%	3,1%	1,5%	1,1%	5,7%
zaterdag	1043	4,8%	2,4%	1,6%	0,8%	4,8%
totaal	2088	5,9%	2,7%	1,6%	1,0%	5,3%

tabel 1b. alcoholgebruik naar weekendnacht, 1994

nacht	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
vrijdag	599	8,7%	3,2%	2,5%	0,8%	6,5%
zaterdag	532	4,7%	2,3%	1,9%	0,2%	4,3%
totaal	1131	6,8%	2,7%	2,2%	0,5%	5,5%

tabel 1c. alcoholgebruik naar weekendavond, 1994

avond	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
vrijdag	768	3,6%	1,4%	1,2%	0,5%	3,1%
zaterdag	594	3,4%	1,0%	0,5%	0,3%	1,9%
totaal	1362	3,5%	1,2%	0,9%	0,4%	2,6%

tabel 2a. alcoholgebruik naar weekendnacht en gebied, 1993

nacht en gebied	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
den haag	245	8,2%	3,7%	3,3%	--	6,9%
gouda	356	5,9%	0,8%	1,1%	1,7%	3,7%
noordwijk	147	6,8%	8,8%	2,0%	1,4%	12,2%
zoetermeer	297	7,4%	2,4%	0,3%	1,4%	1,3%
totaal	1045	7,0%	3,1%	1,5%	1,1%	5,7%
<i>zaterdag</i>						
rotterdam	314	5,4%	2,5%	2,2%	1,3%	6,1%
hoekse waard	305	3,6%	3,0%	1,3%	0,3%	4,6%
dordrecht	159	3,8%	3,1%	1,9%	1,3%	6,3%
voorne	265	6,0%	1,1%	1,1%	0,4%	2,6%
totaal	1043	4,8%	2,4%	1,6%	0,8%	4,8%

tabel 2b. alcoholgebruik naar weekendnacht en gebied, 1994

nacht en gebied	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
den haag	379	10,6%	3,7%	1,3%	--	5,0%
gouda	220	5,5%	2,3%	4,5%	2,3%	9,1%
totaal	599	8,7%	3,2%	2,5%	0,8%	6,5%
<i>zaterdag</i>						
rotterdam	209	5,7%	1,9%	2,4%	0,5%	4,8%
hoekse waard	323	4,0%	2,5%	1,5%	--	4,0%
totaal	532	4,7%	2,3%	1,9%	0,2%	4,3%

tabel 2c. alcoholgebruik naar weekendavond en gebied, 1994

avond en gebied	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
noordwijk	461	4,1%	1,7%	1,5%	0,9%	4,1%
zoetermeer	307	2,9%	1,0%	0,7%	--	1,6%
totaal	768	3,6%	1,4%	1,2%	0,5%	3,1%
<i>zaterdag</i>						
dordrecht	255	3,9%	0,4%	--	0,4%	0,8%
voorne	339	2,9%	1,5%	0,9%	0,3%	2,7%
totaal	594	3,4%	1,0%	0,5%	0,3%	1,9%

tabel 3a. alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip, 1993

nacht en tijdstip	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
22-24 u.	482	4,6%	2,1%	0,4%	0,4%	2,9%
00-02 u.	357	9,2%	2,8%	2,2%	1,4%	6,4%
02-04 u.	206	8,7%	5,8%	2,9%	2,4%	11,2%
totaal	1045	7,0%	3,1%	1,5%	1,1%	5,7%
<i>zaterdag</i>						
22-24 u.	435	3,4%	3,0%	1,4%	0,2%	4,6%
00-02 u.	385	4,7%	2,6%	1,3%	--	3,9%
02-04 u.	223	7,6%	0,9%	2,7%	3,1%	6,7%
totaal	1043	4,8%	2,4%	1,6%	0,8%	4,8%

tabel 3b. alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip, 1994

nacht en tijdstip	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
22-24 u.	280	7,5%	2,9%	1,8%	0,4%	5,0%
00-02 u.	177	6,8%	4,0%	1,7%	--	5,6%
02-04 u.	142	13,4%	2,8%	4,9%	2,8%	10,6%
totaal	599	8,7%	3,2%	2,5%	0,8%	6,5%
<i>zaterdag</i>						
22-24 u.	241	4,1%	1,2%	1,7%	--	2,9%
00-02 u.	188	3,2%	2,7%	0,5%	--	3,2%
02-04 u.	103	8,7%	3,9%	4,9%	1,0%	9,7%
totaal	532	4,7%	2,3%	1,9%	0,2%	4,3%

tabel 3c. alcoholgebruik naar weekendavond en tijdstip, 1994

avond en tijdstip	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>vrijdag</i>						
16-18 u.	270	3,0%	1,5%	0,7%	--	2,2%
18-20 u.	258	6,2%	1,6%	1,6%	1,2%	4,3%
20-22 u.	240	1,7%	1,3%	1,3%	0,4%	2,9%
totaal	768	3,6%	1,4%	1,2%	0,5%	3,1%
<i>zaterdag</i>						
16-18 u.	309	3,6%	0,3%	--	--	0,3%
18-20 u.	142	1,4%	2,1%	1,4%	0,7%	4,2%
20-22 u.	143	4,9%	1,4%	0,7%	0,7%	2,8%
totaal	594	3,4%	1,0%	0,5%	0,3%	1,9%

tabel 4a. alcoholgebruik 's nachts naar geslacht en leeftijd, 1993

geslacht en leeftijd	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>mannen</i>						
18-24 jr	379	3,4%o	2,1%	1,3%	0,5%	4,0%o
25-34 jr	526	7,8%o	2,3%	1,9%	0,8%	4,9%o
35-49 jr	474	9,1%o	4,6%	2,3%	1,7%	8,6%o
50 jr e.o.	236	4,2%o	2,5%	0,8%	1,7%	5,1%o
totaal	1615	6,6%o	3,0%	1,7%	1,1%	5,8%o
<i>vrouwen</i>						
18-24 jr	130	1,5%	2,3%	0,8%o	--	3,1%o
25-34 jr	166	2,4%	1,8%o	1,2%	--	3,0%
35-49 jr	138	5,8%	1,4%o	1,4%	1,4%o	4,3%
50 jr e.o.	39	5,1%	2,6%o	--	--	2,6%
totaal	473	3,4%	1,9%o	1,1%	0,4%o	3,4%o

tabel 4b. alcoholgebruik 's nachts naar geslacht en leeftijd, 1994

geslacht en leeftijd	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>mannen</i>						
18-24 jr	193	4,7%	3,1%	0,5%	--	3,6%
25-34 jr	257	8,9%	1,2%	4,3%	0,4%	5,8%
35-49 jr	269	9,7%	4,1%	3,7%	1,5%	9,3%
50 jr e.o.	124	7,3%	6,5%	0,8%	0,8%	8,1%
totaal	843	7,9%	3,3%	2,7%	0,7%	6,8%
<i>vrouwen</i>						
18-24 jr	71	5,6%	--	--	--	--
25-34 jr	88	--	1,1%	--	--	1,1%
35-49 jr	96	4,2%	1,0%	2,1%	--	3,1%
50 jr e.o.	33	6,1%	3,0%	--	--	3,0%
totaal	288	3,5%	1,0%	0,7%	--	1,7%

tabel 4c. alcoholgebruik 's avonds naar geslacht en leeftijd, 1994

geslacht en leeftijd	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>mannen</i>						
18-24 jr	162	4,9%	1,2%	0,6%	--	1,9%
25-34 jr	282	3,2%	0,7%	0,7%	1,1%	2,5%
35-49 jr	394	5,1%	2,0%	1,0%	--	3,0%
50 jr e.o.	215	2,3%	1,4%	2,3%	1,4%	5,1%
totaal	1053	4,0%	1,4%	1,1%	0,6%	3,1%
<i>vrouwen</i>						
18-24 jr	60	1,7%	--	--	--	--
25-34 jr	98	3,1%	--	--	--	--
35-49 jr	112	1,8%	1,8%	--	--	1,8%
50 jr e.o.	39	--	--	--	--	--
totaal	309	1,9%	0,6%	--	--	0,6%

tabel 5a. herkomst van overtreders 's nachts naar bag-klasse, 1993

bag-% <i>e</i>	n	herkomst				
		horeca	sport- kantine	bezoek/ feestje	werk/ thuis	anders/ onbek.
0,5-0,8	56	36%	5%	23%	13%	23%
0,8-1,3	33	33%	6%	39%	9%	12%
≥ 1,3	20	25%	10%	30%	20%	15%
totaal	109	33%	6%	29%	13%	18%

tabel 5b. herkomst van overtreder's nachts naar bag-klasse, 1994

bag-%o	n	herkomst				
		horeca	sport- kantine	bezoek/ feestje	werk/ thuis	anders/ onbek.
0,7-0,8	5	40%	20%	20%	--	20%
0,8-1,3	24	42%	--	38%	21%	--
≥ 1,3	6	83%	--	--	--	17%
totaal	35	49%	3%	29%	14%	6%

tabel 5c. herkomst van overtreder's avonds naar bag-klasse, 1994

bag-%o	n	herkomst				
		horeca	sport- kantine	werk	thuis	anders/ onbek.
0,7-0,8	6	--	33%	17%	50%	--
0,8-1,3	12	8%	--	58%	33%	--
≥ 1,3	6	33%	--	33%	33%	--
totaal	24	13%	8%	42%	38%	--

tabel 6a. alcoholgebruik 's nachts naar politieregio, 1993

politieregio	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
haaglanden	542	7,7%	3,0%	1,7%	0,7%	5,4%
hollands m.	503	6,2%	3,2%	1,4%	1,6%	6,2%
r'dam-rijnm.	579	5,7%	1,9%	1,7%	0,9%	4,5%
z-holland-z.	464	3,7%	3,0%	1,5%	0,6%	5,2%
totaal	2088	5,9%	2,7%	1,6%	1,0%	5,3%

tabel 6b. alcoholgebruik 's nachts naar politieregio, 1994

politieregio	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
haaglanden	379	10,6%	3,7%	1,3%	--	5,0%
hollands m.	220	5,5%	2,3%	4,5%	2,3%	9,1%
r'dam-rijnm.	209	5,7%	1,9%	2,4%	0,5%	4,8%
z-holland-z.	323	4,0%	2,5%	1,5%	--	4,0%
totaal	1131	6,8%	2,7%	2,2%	0,5%	5,5%

tabel 6c. alcoholgebruik 's avonds naar politieregio, 1994

politieregio	n	bloedalcoholgehalte (bag-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
haaglanden	307	2,9%	1,0%	0,7%	--	1,6%
hollands m.	461	4,1%	1,7%	1,5%	0,9%	4,1%
r'dam-rijnm.	339	2,9%	1,5%	0,9%	0,3%	2,7%
z-holland-z.	255	3,9%	0,4%	--	0,4%	0,8%
totaal	1362	3,5%	1,2%	0,9%	0,4%	2,6%

tabel 7. alcoholgebruik 's nachts en 's avonds naar vervoerregio, 1994

vervoerregio	n	bloedalcoholgehalte (bag-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>'s nachts</i>						
haaglanden	379	10,6‰	3,7%	1,3%	--	5,0‰
m-holland	188	5,4‰	2,3‰	4,5‰	2,3%	9,1‰
rijnmond	209	5,7‰	1,9%	2,4‰	0,5%	4,8‰
z-holland-z.	323	4,0 ‰	2,5‰	1,6‰	--	4,0‰
totaal	1131	6,8‰	2,7%	2,2%	0,5%	5,5‰
<i>'s avonds</i>						
rijn- en bollenstr.	461	4,1%	1,7%	1,5%	0,9%	4,1‰
haaglanden	307	2,9%	1,0%	0,7%	--	1,6‰
rijnmond	339	2,9%	1,5%	0,9%	0,3%	2,7‰
z-holland-z	255	3,9%	0,4%	~	0,4%	0,8%
totaal	1362	3,5%	1,2%	0,9%	0,4%	2,6‰

Bijlage: enquêteformulier

Enquête rij- en drinkgewoontenonderzoek 1994

Team:

Aantal inw. onderzoekgebied:

Contactpersoon:

Coördinator:

Telefoonnr.:

vragenlijst

A. Kunt u een schatting maken van de procentuele toe- of afname van het alcoholtoezicht in het onderzochte gebied in het afgelopen jaar:

1. toename met%

2. afname met%

3. gelijk gebleven

4. weet niet

B. Zijn er het afgelopen jaar in het onderzochte gebied de volgende soorten alcoholcontroles uitgevoerd:

1. geplande aselechte alcoholcontroles; zoja, aantal

1. ja
2. nee

2. systematische aselechte alcoholcontrole door surveillance

1. ja
2. nee

3. selectieve alcoholcontrole bij opvallend rijgedrag

1. ja
2. nee

4. systematische alcoholcontrole bij ongevallen

a. onder bestuurders van motorvoertuigen

1. ja
2. nee

b. onder bromfietzers

1. ja
2. nee

c. onder fietsers

1. ja
2. nee

d. onder voetgangers

1. ja
2. nee

5. andere controlevormen, namelijk

1. ja
2. nee

